

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 698/2016-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 18. októbra 2016 predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti RECLAIM, a. s., Prievozská 2/A, Bratislava, zastúpenej advokátom Mgr. Martinom Babčaníkom, Prievozská 2/A, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Nitre sp. zn. 5 Co 214/2014 z 3. júna 2015 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti RECLAIM, a. s., o d m i e t a pre nedostatok právomoci.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. februára 2016 doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti RECLAIM, a. s. (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 5 Co 214/2014 z 3. júna 2015 (ďalej aj „napadnuté uznesenie krajského súdu“).

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že v konaní vedenom Okresným súdom Nové Zámky (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 9 C 19/2013 sa sťažovateľka v procesnom postavení žalobkyne domáha proti žalovaným v 1. až 3. rade zaplataenia dlžnej sumy vo výške 8 319,54 € s prísl. na základe zmluvy o mimoriadnom medziúvere a stavebnom úvere zo 16. decembra 2005 (ďalej len „úverová zmluva“) uzatvorenej medzi právnym predchodcom sťažovateľky – Prvou stavebnou sporiteľňou, a. s., a žalovanými v 1. a 2. rade. Žalovaný v 3. rade na seba prevzal ručiteľský záväzok. Konania sa zúčastnil vedľajší účastník - Spotrebiteľské združenie OSA (ďalej len „združenie“).

3. Okresný súd rozsudkom sp. zn. 9 C 19/2013 z 2. septembra 2013 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) zaviazal žalovaných v 1., 2. a 3. rade zaplatiť sťažovateľke spoločne a nerozdielne 8 319,54 € spolu s 11,49 % p. a. úrokom z omeškania zo sumy 8 084,85 € od 1. júna 2009 do zaplataenia a náhradu trov konania 1 604,37 €, a to do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Vedľajšieho účastníka zaviazal zaplatiť sťažovateľke náhradu trov konania 314,10 € do troch dní od právoplatnosti rozsudku. K námietke premlčania vznesenej vedľajším účastníkom uviedol, že nie je dôvodná, keďže v tomto prípade ide o spor vyplývajúci z Obchodného zákonníka, zmluva o úvere patrí podľa § 261 ods. 3 písm. d) Obchodného zákonníka medzi absolútne obchody. Nestotožnil sa s názorom

vedľajšieho účastníka, že na premlčanie sa vzťahujú ustanovenia Občianskeho zákonníka, a nárok sťažovateľky nepovažoval za premlčaný.

4. Krajský súd na základe odvolania vedľajšieho účastníka namietaným uznesením rozhodol tak, že napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Odvolanie vedľajšieho účastníka považoval za odvolanie podané oprávnenou osobou. Uviedol, že odvolanie vedľajšieho účastníka bolo doručené žalovaným, ktorí zásielku prevzali, k odvolaniu sa však nevyjadrili, a preto bol krajský súd toho názoru, že nemajú námietky voči podanému odvolaniu. Krajský súd vytkol okresnému súdu, že nezdôvodnil, prečo predmetný právny vzťah posudzoval podľa ustanovení Obchodného zákonníka, a nie Občianskeho zákonníka, prípadne podľa spotrebiteľských predpisov, keď sa nevysporiadal s tým, či predmetná zmluva o medziúvere má charakter zmluvy o spotrebiteľskom úvere alebo zmluvy o úvere, ktorá patrí medzi absolútne obchody. Okresný súd sa podľa jeho názoru nevysporiadal s odstúpením od zmluvy a následkami tohto odstúpenia. Okresný súd ničím neodôvodnil, prečo zaviazal žalovaných na zaplatenie priznanej sumy spoločne a nerozdielne. Ďalším nedostatkom bolo podľa krajského súdu to, že sa okresný súd nevysporiadal s ustanovením zmluvy, podľa ktorého dlžníci vyhlasujú, že pri odstúpení od zmluvy predlžujú zákonnú premlčaciu dobu na 10 rokov od doby, keď začne prvý raz plynúť.

5. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti namieta, že odvolanie podala v predmetnej veci neoprávnená osoba. Keďže z právneho predpisu nevyplýva žiadny spôsob vyrovnania medzi vedľajším účastníkom a žalovanými, mohol vedľajší účastník podať odvolanie proti rozsudku okresného súdu len so súhlasom účastníkov, popri ktorých sa zúčastňuje v konaní. Napriek písomnej výzve okresného súdu žiadny zo žalovaných súhlas s podaním odvolania zo strany vedľajšieho účastníka nevyslovil. Za týchto okolností mal podľa názoru sťažovateľky krajský súd v súlade s ustanovením § 218 ods. 1 písm. b) v spojení s § 93 ods. 6 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“) odvolanie vedľajšieho účastníka odmietnuť ako podané neoprávnenou osobou. Svoj názor sťažovateľka opiera o uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 6 Cdo 77/2014 zo 7. mája 2014, ktoré bolo publikované

v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 1/2016 a podľa ktorého: „Ak z právneho predpisu nevyplýva určitý spôsob vyrovnania vzťahu medzi účastníkom a vedľajším účastníkom (§ 201 veta druhá Občianskeho súdneho poriadku), súd odmietne odvolanie podané vedľajším účastníkom (§ 218 ods. 1 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku), ak účastník konania podporovaný vedľajším účastníkom zostane napriek výzve súdu nečinný a nevyjadrí sa, či súhlasí s odvolaním.“

6. Sťažovateľka uviedla, že každý má právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci. Ak krajský súd prerokoval odvolanie vedľajšieho účastníka a na jeho podklade zrušil rozhodnutie okresného súdu, konal v rozpore s platným právnym poriadkom. Na základe uvedeného sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„Základné právo spoločnosti RECLAIM, a.s. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Nitre zo dňa 03. júna 2015, sp. zn. 5 Co 214/2014-193 porušené bolo.

Uznesenie Krajského súdu v Nitre zo dňa 03. júna 2015, pod sp. zn. 5 Co 214/2014-193 sa zrušuje a vec sa vracia Krajskému súdu v Nitre na ďalšie konanie.

Krajský súd v Nitre je povinný zaplatiť spoločnosti RECLAIM, a.s. náhradu trov konania vo výške 630.05 Eur.“

II.

7. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

8. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje ústavný súd o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy,

ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

9. Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

10. Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

11. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

12. Podľa čl. 1 ods. 1 ústavy Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát. Neviaže sa na nijakú ideológiu ani náboženstvo.

13. Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

14. Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru má každý právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

15. Podľa § 218 ods. 1 písm. b) OSP odvolací súd odmietne odvolanie, ktoré bolo podané niekým, kto na odvolanie nie je oprávnený.

16. Podľa § 93 ods. 4 OSP v konaní má vedľajší účastník rovnaké práva a povinnosti ako účastník. Koná však iba sám za seba. Ak jeho úkony odporujú úkonom účastníka, ktorého v konaní podporuje, posúdi ich súd po uvážení všetkých okolností.

Podľa § 93 ods. 6 OSP vedľajší účastník môže podať odvolanie alebo dovolanie, ak z právneho predpisu vyplýva určitý spôsob vyrovnania vzťahu medzi účastníkom a vedľajším účastníkom. V ostatných prípadoch môže vedľajší účastník podať odvolanie alebo dovolanie len so súhlasom účastníka, popri ktorom sa zúčastňuje na konaní.

III.

17. Podstatou sťažnosti sťažovateľky je námietka porušenia jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru namietaným uznesením krajského súdu, ktorým bol zrušený rozsudok okresného súdu a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie, tým, že krajský súd v rozpore s ustanovením § 93 ods. 6 a § 218 ods. 1 písm. b) OSP prerokoval odvolanie vedľajšieho účastníka, ktoré malo byť odmietnuté ako podané neoprávnenou osobou, keďže žalovaní s týmto odvolaním nevyslovili súhlas.

18. Z dôvodu, že ústavnému súdu bola doručená sťažnosť namietajúca uznesenie krajského súdu bez toho, aby sťažovateľ podal proti takémuto rozhodnutiu dovolanie, považoval ústavný súd za nevyhnutné sa v prvom rade vyrovnat' s otázkou, či takúto sťažnosť nie je potrebné odmietnuť pre neprípustnosť (pozri § 53 ods. 1 zákona o ústavnom

súde). Ústavný súd by bez váhania mohol vec prijať na ďalšie konanie len v prípadoch explicitného vylúčenia prípustnosti dovolania zákonom. Ostatné situácie si vyžadujú zvažovanie odmietnutia sťažnosti pre neprípustnosť, pričom ústavný súd prihliada jednak na postoj sťažovateľa k ochrane svojich práv predznačený tým, že nevyužil svoje právo podať dovolanie, a na druhej strane zabezpečenie dôslednej ochrany základných práv a slobôd sťažovateľa (VERNARSKÝ, M. Ústavná sťažnosť a opravné prostriedky v civilnom procese. In: Justičná revue, 68, 2016, č. 3, s. 245 – 271).

19. Sťažovateľka v podstate namieta nesprávny procesný postup krajského súdu, ktorý mal podľa jej názoru odvolanie vedľajšieho účastníka odmietnuť ako podané neoprávnenou osobou. Najvyšší súd v uznesení sp. zn. 8 Cdo 205/2014 uviedol, že nesprávnosti v súdom konaní, ktoré sú spojené s tzv. inou vadou v konaní, ktorá má za následok nesprávne rozhodnutie vo veci [§ 241 ods. 2 písm. b) OSP], a s nesprávnym právnym posúdením veci [§ 241 ods. 2 písm. c) OSP] sú síce relevantnými dovolacími dôvodmi v tom zmysle, že ich možno uplatniť v procesne prípustnom dovolaní, sama tzv. iná vada a nesprávne právne posúdenie veci ale prípustnosť dovolania nezakladajú. V uznesení sp. zn. 3 Cdo 159/2012 v porovnateľnej procesnej situácii najvyšší súd uviedol, že procesná chyba spočívajúca v tom, že odvolanie malo byť odmietnuté ako oneskorene podané, nezakladá prípustnosť dovolania, ide iba o inú vadu konania majúcu za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

20. Sťažovateľka namieta v postupe krajského súdu procesnú vadu, ktorá v zmysle judikatúry najvyššieho súdu sama osebe nevyvoláva procesnú prípustnosť dovolania, ale je len spôsobilým dôvodom dovolania, ktoré je procesne prípustné z iného dôvodu. Ústavný súd pristupuje k odmietnutiu sťažností pre ich neprípustnosť v tých prípadoch, keď formuláciu ústavnej sťažnosti možno subsumovať pod niektorý z dôvodov prípustnosti dovolania (pozri napr. II. ÚS 6/2015, II. ÚS 557/2015, II. ÚS 624/2013, II. ÚS 184/2011, II. ÚS 453/2012, II. ÚS 423/2014, III. ÚS 39/2010, II. ÚS 488/2015, II. ÚS 191/2014, I. ÚS 633/2014, I. ÚS 338/08, I. ÚS 171/2015, I. ÚS 256/2014).

21. Vo veci sťažovateľky bol však ústavný súd toho názoru, že z formulácie jej sťažnosti (spočívajúcej v namietanom porušení práva na spravodlivé súdne konanie z dôvodu, že krajský súd neodmietol odvolanie podané neoprávnenou osobou; táto skutočnosť v zmysle judikatúry najvyššieho súdu znamená inú vadu, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, nezakladá však prípustnosť dovolania) nemožno bez všetkého odkázať na nesplnenie jej povinnosti domáhať sa ochrany jej práv podaním mimoriadneho opravného prostriedku – dovolania, a preto ústavný súd pri posudzovaní prípustnosti jej sťažnosti v rámci predbežného prerokovania nepristúpil k odmietnutiu jej sťažnosti ako neprípustnej s odkazom na § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde, hoci, ako vyplýva zo zistení ústavného súdu, sťažovateľka dovolanie proti namietanému rozhodnutiu krajského súdu nepodala.

22. V rámci predbežného prerokovania sťažnosti sťažovateľky sa ústavný súd musel vysporiadať aj s tou skutočnosťou, že namietaným uznesením krajský súd zrušil rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Ústavný súd v konaniach o sťažnostiach proti zrušujúcim rozhodnutiam krajských súdov, ktorými boli zrušené rozsudky okresných súdov a vec bola vrátená okresným súdom na ďalšie konanie, opakovane konštatoval neprípustnosť takejto sťažnosti, resp. nedostatok svojej právomoci, odvolávajúc sa na princíp subsidiarity (pozri napr. I. ÚS 87/2015, II. ÚS 723/2015, I. ÚS 112/2015, IV. ÚS 227/2013, III. ÚS 561/2015, I. ÚS 275/2016, I. ÚS 538/2014).

23. V tejto súvislosti ústavný súd pripomína, že v rámci konania o sťažnosti zásadne preskúmava len právoplatné rozhodnutia, a to v tom zmysle, že musí ísť o rozhodnutia, ktorými sa konanie vo veci samej právoplatne skončilo. Z princípu subsidiarity totiž vyplýva, že sťažnosť možno zásadne prerokovať a rozhodnúť o nej až potom, keď napadnuté konanie bude skončené. Je to tak z toho dôvodu, že sťažnosť musí v zásade smerovať proti poslednému rozhodnutiu o opravnom prostriedku, ktorý mal sťažovateľ k dispozícii a nemôže ho opomenúť. V zmysle uvedeného v konaní, ktoré v čase predbežného prerokovania sťažnosti ústavným súdom stále prebieha, nemožno uvažovať o splnení tejto požiadavky. Ústavný súd opakovane zdôrazňuje, že základné právo na súdnu ochranu, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie „je výsledkové“, to znamená, musí mu

zodpovedať proces ako celok, a skutočnosť, či napadnuté konanie ako celok bude spravodlivé, závisí od pokračujúceho konania a rozhodnutia všeobecných súdov.

24. Ústavný súd už vyslovil, že nemožno akceptovať, aby napĺňanie úsilia o spravodlivé súdne konanie príslušným všeobecným súdom nahradzoval ústavný súd svojím vstupovaním a ingerenciou do dosiaľ meritórne neskončeného konania. Ústavný súd môže urobiť zásah na ochranu ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou garantovaných práv sťažovateľa až vtedy, keď už ostatné orgány verejnej moci nemajú možnosť namietaný protiústavný stav napraviť. Úlohou ústavného súdu nie je totiž náprava prípadných pochybení všeobecných súdov v neskončených (prebiehajúcich) konaniach; ústavný súd je zásadne povolaný meritórne posudzovať vec až z komplexných hľadísk, t. j. po jej právoplatnom skončení, a to z toho hľadiska, či konanie ako celok a jeho výsledok sú ústavne udržateľné.

25. Namietané uznesenie krajského súdu nie je konečným rozhodnutím, dôsledkom ktorého by bolo právoplatné skončenie veci. V dôsledku vydania namietaného uznesenia krajského súdu bola vec vrátená okresnému súdu, ktorý v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 19/2013 ďalej pokračuje. Sťažovateľka má a aj bude mať v ďalšom štádiu konania pred okresným súdom, resp. v odvolacom či dovolacom konaní pred krajským súdom alebo najvyšším súdom, možnosť uplatniť ochranu označených práv, z čoho vyplýva, že má ešte k dispozícii iný právny prostriedok ochrany tých práv, ktorých porušenie namieta vo svojej sťažnosti. V tomto štádiu konania dôvody uvádzané sťažovateľkou v sťažnosti samy osebe nezakladajú ústavnú potrebu zásahu ústavného súdu v prebiehajúcim súdnom konaní (m. m. I. ÚS 538/2014, I. ÚS 112/2015).

26. Ak ústavný súd v rámci svojej doterajšej rozhodovacej činnosti pripustil výnimky zo zásady možnosti preskúmavania len meritórnych právoplatných rozhodnutí, išlo o prípady, keď ešte pred právoplatným skončením konania vo veci samej bolo v konaní o sťažnosti napadnuté právoplatné rozhodnutie, ktorým sa skončila iba určitá časť konania alebo ktorým sa riešila iba určitá parciálna procesná otázka. Podmienkou na pripustenie takejto výnimky je však navyše aj to, že v konkrétnom prípade musí ísť o rozhodnutie

spôsobilé výrazne a už nezvratným (nereparovateľným) spôsobom zasiahnuť do ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou garantovaných základných práv alebo slobôd sťažovateľa, ale zároveň aj to, že námietka ich porušenia sa musí vzťahovať výlučne na dané štádium konania a nemohla by už byť uplatnená neskôr, prípadne by sa tento negatívny dôsledok musel zároveň vzťahovať na výsledok konania a nebolo by ho možné korigovať v ďalšom procesnom postupe alebo v opravných konaniach (IV. ÚS 322/09).

27. Ústavný súd konštatuje, že v predmetnej veci krajský súd namietaným uznesením rozhodoval o odvolaní vedľajšieho účastníka podanom proti rozsudku okresného súdu z 2. septembra 2013, ktorý zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Ústavný súd pripomína, že zrušujúce uznesenie krajského súdu nie je konečné a vrátením veci okresnému súdu na ďalšie konanie poskytne ochranu označeným právam sťažovateľky okresný súd. Krajský súd namietaným uznesením síce zrušil rozsudok okresného súdu, ktorý znel v prospech sťažovateľky, a vec mu vrátil na ďalšie konanie, no v odôvodnení svojho uznesenia v prvom rade vytýkal okresnému súdu nedostatočné odôvodnenie jeho rozsudku.

28. Po zistení, že v sťažovateľkinej veci po zrušení a vrátení veci na ďalšie konanie rozhoduje o ochrane jej práv iný súd – okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 19/2013, ústavný súd v súlade s princípom subsidiarity zakotveným v čl. 127 ods. 1 ústavy podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmieta sťažnosť pre nedostatok právomoci.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. októbra 2016